

De regte Jozef: Eene Betuwsche novelle

door

J.J. Cremer

't Steet mien niks oan; as 'k dat had kunnen veurzien was 't best meugelik gewest da'k de jong in's g'heel niet in huus had genomen.' - 'Maar hoe ku'j nou zoo sprêken', beantwoordde eene vrouwenstem de eerst gesproken hebbende mansstem. 'Ge weet 'r nog niks af, 't is nog verbeelding, en al was 't zoo...'-'Al was 't zoo... Al was 't zoo', viel de eerste stem de tweede in de rede. 'Nooit van zien lêven; denk ie da'k mien dern oan zo'n koale jong zou versmieten? Nee vrouw, da'k gedoan heb, he'k gedoan, en God zal me der veur zêgenen, dat zal ie; moar gek zin, dat za'k niet; doar ku'j over rêkenen.'

Na deze woorden van den eersten spreker volgde er eene pauze, van welke gelegenheid wij gebruik maken, om den lezer met de sprekend ingevoerde personen, en met de plaats waar ze spraken, bekend te maken. - Voorzigtig! -'t is donker in de keukenkamer van Janboer. Voorzigtig, er brandt geen nachtlicht, en het flaauwe schijnsel der starren, dat door de hortjes in de luiken naar binnen dringt, is niet voldoende om u voor eenige onaangename kennismaking met de stevige meubelen van Janboer te vrijwaren. Voorzigtig, wij zullen u, met het terrein bekend, den weg wijzen. Pas op! Links van den ingang hebt gij het groote kabinet; wat daarin zit, weten wij niet. Janboer weet het best, en misschien, Mijnheer A. of B.! ruilt hij den inhoud niet voor dien uwer kunstig bewerkte, zékere brandkast. - Wacht, hier zoudt gij u leelijk kunnen stooten aan die ijzeren vuurplaat, en - bukt u wat, want de vooruitstekende schoorsteen is niet bijzonder hoog; jammer, dat gij die mooie porseleinen pullen en schotels niet zien kunt, wel wat groot voor uwe étagère, Mevrouw! maar voor uwe pronkkamer à la renaissance lang niet te versmaden. Hoor! tik, tik, de groote staande klok vlak in den hoek bij het raam. Het is ons, als zagen wij die, altijd met den slinger, heen en weer duikende scheepjes boven de wijzerplaat, die reeds zoo menigen boer een: 'Hoe is 't meugelik!' deed ontboezemen.

Zie zoo, houdt u maar digt bij de groote, in het midden staande tafel, dan loopt gij geen gevaar, u aan de, langs den wand staande, stoelen te stooten. En nu, niet verder: dat zou onbescheiden zijn. Weet gij, daar in dien hoek, schuins tegenover het kabinet, hangen een paar bonte, meubelsitsen gordijnen voor eene vierkante opening, die men bedstede noemt en waarin, weinige seconden geleden, het afgeluisterd gesprek gevoerd werd.

De gordijnen zijn flink digt geschoven, en al waren ze dat niet, dan zouden wij in dat duistere vierkant toch niets kunnen onderscheiden. Gelukkig, dat onze bekendheid met Janboer en Trijntje de verbeelding te hulp komt, en dat gij alzo over den inhoud van die bedstede niet in het onzekere behoeft te blijven. Mogten en konden wij zien, dan zouden wij twee hoofden bespeuren: de hoofden van Janboer en Trijntje. Janboer - volle maan, echter

minder blank, want zijne gelaatskleur heeft niets maanachtigs. Vol als de maan, en rood, of liever bruin, als, ja - als een bruin boeren gezigt. - Trijntje, die denkelijk achterin ligt, daar zoudt gij zeker medelijden meê hebben. - "t Vel over de butjes", zeggen zij die haar kennen, 'en zoo gêl, als 't door van 'n ei, van 'n kiep die niks as achterworp kriegt.' Janboer heeft zeker de blaauwe pluimmuts op en Trijntje de nachtelijke floddermuts. - De staande klok slaat - elf - en vijf minuten later hoort men hetzelfde getal slagen dof in de verte. - Stilte in de bedstede. - Het is eindelijk, alsof er door de achterin liggende iets binnen 's monds gemompeld wordt. 'Aweer! Aweer!' hooren wij nu duidelijk Janboers stem: 'ik zeg oe dan, da'k 'r niks van heuren wil. Goed bin'k, moar niet gek. As Jenneke dat in de kop het, dan loat z'op mien niet rêkenen, nou is 't uut. Sloap wel!' Een zacht gemompel doet zich wederom hooren en eindelijk de stem van moeder Trijntje: 'Bidt ie van oavend niet? 'waarop wij het 'Dat hêw ummers al gedoan' vernemen, 't welk met een 'Nee Jan' beantwoord wordt, en na welk gesprek wij een geritsel

van dekens vernemen, alsof twee lichamen zich overeind zetten en daarna een onverstaanbaar geprevel, dat slechts door Eén' gehoord werd, door Eén', die alomtegenwoordig is, die de kleinste wenschen van het harte kent voor dat de lippen ze hebben geuit, door Eén', die barmhartig, genadig en liefde is. –

Nogmaals vernemen wij nu van Janboer en van Trijntje een 'Sloap wel', en niets treft meer onze ooren, dan het onophoudelijk tik, tik, tik, der staande klok met de scheepjes.

Op ongeveer twintig schreden afstands van Janboers woonhuis met achterdeel, stond de groote of hooge schuur. Bij de schuur waren drie hooibergen geplaatst, die, met graan en hooi gevuld, den landman een heerlijk gezigt opleverden en hem reden gaven tot dankbaarheid voor zooveel onverdienden zegen. In de genoemde hooge schuur, die voor de winterstalling van het rundvee, benevens tot berging van het boerengerij, diende, was tevens een kamertje op de eerste balken getimmerd, waar de twee knechts, Berend en Jozef, hun nachtverblijf hielden. Berend was na den avondmaaltijd naar de hooge schuur gegaan. Jozef had gezegd: 'nog wat op den dèl te motten keeren.' 'Da's nou al zoo dukkels,' dacht Berend, toen hij op zijn kamertje was gekomen, 'doar wi'k 't miene van hebben. Den Jozef is 'n onnutte dienstknecht, woar den Heere 'n grouwel af het; en wat het ie'n pretensies op z'n lief, en wat smeêrt ie den boer en de vrouw. Jao, ik zie 't best, as of zien botterams niet de halvescheid dikker zin as de miens, en dan altied dat sjenken en drêjen bij Jenneke, doar he'k 't ook al niet op. - De begeerlikheijen des vleises! -'k kant mien niet begriepen, dat de dern zin in 'm het, en toch geleuf ik, dat 'r wel zin die d'r knapper uitzien as hie. Is ie zoo zwart van hoar, as ik? is ie zoo sterk as ik, en is ie zoo schriftuurlik as ik? Nee Jeuzefke, doar za'k is 't miene van hoalen', en de schriftuurlikke Berend, die heel onschriftuurlik jaloersch was, klom behoedzaam de ladder af, die naar het kamertje leidde, sloop de schuurdeur uit, en wilde juist langs den berg naar 't achterhuis gaan, toen hij - duudelik gesmuuspel heurde.

'Doar hewwe 't lieve lêven al,' dacht Berend, en - hij vuulde zich ontruuren. Of het eene heilige verontwaardiging was, weten wij niet, maar zeker is het, dat hij eene koortsachtige aandoening ondervond, die hem de klavieren deed knuusten. Langzaam, met ingehouden adem, naderde hij nu de plaats, waar hij het gesmuuspel vernam; 't was te donker om veul te onderscheijen, moar toch 't was tusschen den bongert en 't huus, dat heurde ie wel, bij de zonneblumen en stokrozen, heur joa -'t was Jenneke, die sprak, en Berend hoorde haar zeggen:

'Moar ik geleuf toch, jozef, da' ie 't voder most zeggen. Hij mag oe best, en 't is nou zoo in 't gniep.'

'Och! lieve Jenne,' was Jozefs antwoord, 'wat zal 't dan zin. Nee, zal ie zeggen, kortweg nee, en, wat zal 't dan wêzen. Ligt mo'k dan vort, de deur uut, wiet weg den boer op, en 'k zie oe nooit weerum. As 'k moar 'n klein lepke grond had, dan was 't nog te prebieren, moar nou - en och; ge bint zo'n snuuperig dernje; 'k het 't zoo malloterig op oe geloajen, da'k hoast niet zonder oe zou kunnen lêven; en gij, Jen?' - 'Nou Jozef, dat he'k oe ummers al zo duk gezeid,'

sprak Jenneke, 'ik mag oe ook best en ik geleuf dawwe best en tevrêjen zouwwe zin as we moar zoo veul hadden as 'n errebeijers mins; moar toch, 't was bêter as ze 't wisten. Jong, as ze d'r is achterkwiemen, dawwe zoo in 't gniep met mekoar verkeerden.'

'Wèl in 't gniep,' dacht Berend, 'wee u, gij geveinsden! zegt de Heere'; maar Berend vergat, dat ie zelfs magtig in 't gniep stond te luisteren.

't Kan ummers geen kwoad', hernam Jozef, 'over dag zie de te bang um me oan te zien, en dus zie'k al blied as ik oe 's aovends is pakken en morkelen kan.' - Kleine pauze. - Berend sloop nog digter bij - maar zag niets. De torenklok sloeg elf uur. 't Was omtrent het oogenblik, waarin Janboer en Trijntje baden. Baden zij ook voor de onschuld hunner dochter? Gewis hebben zij voor hun kind gebeden, maar voor hare deugd hadden zij niet te vreezen, want Jenneke was braaf en goed, en had met moeder Trijntje niet te vergeefs zooveel in 's Heeren woord gelezen.

't Bleef, naar Berend zien zin, al te lang stil. Of ze hum misschien ook geheard hadden... 't kon wel wêzen; moar nee, heur, doar fluusterde Jenneke weer. 'Kom, Jozef, loawe dan nou gaan, 't het al elf gesloagen, en 'k staoi de dood uut dat z'ons gewoar worden.' - 'Nou dan, mien beste Jenne,' zeide Jozef, 'k wil oe niet langer houwen, ai wilt; loak oe dan nog is ens kussen'...

'Vort moar weer,' dacht Berend, 'k het 'r 't miene af', en meer verhaast sloop hij langs den berg de schuurdeur binnen, beklom de ladder, smheet op zien cel de bovenkleêren uut, wierp zich op den stroozak en prevelde iets van: 'Berend is d'r ook nog', en van 'wel is willen zien', en begon flink te snorren, toen hij Jozef de ladder hoorde opkomen. - Het: 'wee u gij geveinsden!' was hem wel op de lippen, maar niet in het hart.

'Watte?' zeide Janboer den volgenden morgen, toen Berend, die op den dêl aan de wanmeulen had gezeten, hem iets aan 't oor was kommen fluusteren. - 'Da'k den boer as 'te blief wel is sprêken wou', herhaalde Berend iets harder. - 'Sprêken', hernam de boer - 'wat hei dan? As 't moar niet van oe fiemelderie is, went ieder veur zich het zien eigen begriep, en as ie met het ouwe in den hemel denkt te kommen, dan zu'j d'r noar alle gedachten wel allennig zin; ikke en de vrouw gleuven nog niet ens 't zelfde.' - 'Nee boer', sprak Berend weder, 'doar za'k moar af zwiegen; 't is van heel wat anders.' - 'Nou kom d'r dan moar veur uur, 'k houwen van rond veur de vuust', zeide Janboer. - 'Moar 'k wou oe allinnig sprêken', hervatte Berend, 't is 'n geheim'. 'Denk ie dan, dat die twee kelfkes en de verkes in 't schot 't noa vertellen zullen?' zeide de boer, 'gou wat, 'k heb geen tied.' - 'Nou dan boer', begon Berend, terwijl hij een verbazend braaf gezigt zette, 'k bin achter 'n ding gekommen, woar 'k van nacht in 's g'heel niet van heb kunnen sloopen. De boer weet 't, 'k het den boer altied met zurg en eerlikheid gediend, as of 't veur mien eiges was, en 'k mag niet liejen dat ze den boer achter zien rug beknooijen of bestêlen, en den boer rnoar wat veur proaten en 'm toch schand oan doen.' - Berend herinnerde zich niet meer, dat 'ie ens, toen de boer ziek was, met de weit noar de merkt was gewêst en toen 'n kwartje op 't mud minder 'thuus had gebrogt as 'ie gebeurd had. 'Nee', vervolgde Berend, 'da kan'k niet, en doarum mo'k den boer nou moar is zeggen wa'k weet.' - 'Dat zou tied wêzen', zeide Janboer, 'ge proat mien al veuls te lang.' - 'k Zal dan zeggen', hernam Berend, 'da'k den Jozef al lang gemêjen heb; of ie den boer bestêlt, da wee'k niet', (wat zachter sprekende) 'moar da'k dan dit, en dan dat, niet zie, da wee'k best.' 'Da's

niettes', zeide Janboer wrevelig, 'dat za'k van Jozef niet gleuven, doar is de jong veuls te best toe. Al het ie geen cent, gevuul van dankbaarheid het ie genogt, da'k 'm as 'n schooijersjong in huus heb genomen; sprêk me doar niet van.' - 'Dat niet gleuven, dat niet gleuven', riep Berend, 'van 't kromme en verdrêjde geslacht, - nog wel arger, boer, zu'j motten gleuven van oe Jeuzefke. Joa ! nou za'k 't zeggen ook.' En nu nam Berends gelaat eene vreemde plooi van heiligheid aan: 'as of ie Jenneke ook al niet slecht het gemoakt en as of ie d'r niet altoos...' 'Berend, ge liegt,' riep Janboer pijnlijk geschokt, zoo hard dat de varkens verschrikt uit het schot naar buiten stormden. 'Wat - wou - ie - van Jenneke proaten, ge bint 'n lasteroar met al oe fiemelderie, en ge kunt m'n huus uut, heur ie...' -

Berend stond eerst mal te kijken, maar zocht den ontstemden boer, door gunstig gekozene woorden, tot bedaren te brengen en verhaalde: hoe hij toevallig de bijeenkomst achter 't huus had bijgewoond en 't van zien pligt had gerêkend, den boer d'r kennis af te gêven, dat 'ie'm volstrekt niet hoefde te gleuven, moar dat ie dan toch wou, dat ie zich overtuugde en 't oavend is meê achter 't huus kwiem.

Janboer stonden de tranen in de oogen. Of 't leugen of woarheid was, den Berend had ie wel willen trampen. Evenwel, hij hield zich goed, en besloot om zich 's avonds van eene, voor zijn vaderhart, zoo ontzettende beschuldiging te vergewissen. -

't Was al wel kwartier over tienem. Jenneke had genacht gezeid. De meiden en de knechts ook.

Moeder Trijntje, die niet wist, wat Jan toch schêlde, stapte juist in hare bedstede, toen de man zeide: 'Vrouw, 'k goai nog is efkes op den dêl um te zien of de jongens alles wel kloar hebben.' - 'Goed', zei de vrouw, en weg was ze.

Janboer, wien het bloed den ganschen dag had gekookt, voelde zijne onrust vermeeren nu het oogenblik naderde, waarin hij welligt de hardste waarheid zou vernemen. - 'Die jong, die Jozef, die 'k as mien eigen kiend heb opgevuud, zou die mien Jenneke, mien eenigst Jenneke, hebben slecht gemoakt', dacht Janboer. - 'Nee, nee, ik mag, ik kan 't niet gleuven. Den Berend, - 'k vertrouw 'm moar half. Altied het ie zoo wat biebel, en dan is 't duk niet veul. Hie het 'n hêkel aon Jozef, umdat ie meer mien man is, en noar Jenneke drêjt ie altied zien zwarte kop. Moar as 't is zoo was?... Weet Jozef dan niet da'k Jenneke nooit aon de jong van bleinde blaauwwammis zou gêven, oan 'n jong, die tot zien vijfde jaar met zien voader den boer af bêdelen liep? Wist Jenneke niet, da'k heel wat bêters veur d'r had as 'n koale jong, zonder huus of hof? As 't verkeeren was gewêst, 'k had 'm weggeschopt; moar dat... 't is um 't verstand te verliezen...' en Janboer verdween door een achterdeurtje op den deel, in de duisternis.

Even als den vorigen avond zaten Jozef en Jenneke wederom hand in hand op het bankje tusschen de zonnebloemen en stokrozen; reeds geruimen tijd hadden zij geliefkoosd (met wat ruwer handen, maar anders al tamelijk als gij, minnende lezers of lezeressen!); reeds menig zoet woordje was er gewisseld, wel niet zoo als gij ze wisselt, heeren en dames, mon ange, mon trésor, maar toch heel aardig - als: mien beste Jenne - mien Jozef - mien hartje - mien jong - duufke - en wat al meer in de ooren van verliefde boertjes en boerinetjes liefelijk en zoet klinken mag.

Toen echter het gekoos eenigen tijd had voortgeduurd, begon Jenneke vreeselijk te beven.

'Wat schêlt oe Jenne?' vroeg Jozef belangstellend.

'Och Jozef, heur ie dan niks?' was Jenneke's wedervraag, "t was krek of 'k zuchten heurde en geritsel bij den bongert.' - 'Malligheid dern', hernam Jozef. - 'Nee Jozef, heur dan moar; ik zie zoo aokelig, hawwe 't ook moar niet begonnen. Ik gleuf da'k toch slecht heb gedaan.'

'Slecht? slecht!' schreeuwde eensklaps de bekende stem van Janboer achter de minnenden, die Jenneke van schrik deed verstijven en Jozef deed sidderen. 'Slecht! Woar is de rêkel, de smêrlap – de...'

Jozef hoorde niets meer. Een vreeselijke slag op het hoofd deed hem duizelen; bewustloos zeeg hij neder en, noch het getier van den bedrogen vader, noch het geschrei van het verslagen Jenneke riepen hem tot zijne bezinning terug.

Na den noodlottigen slag, aan Jozef toegebracht, maakte Janboers woede spoedig voor eene angstige bezorgdheid aangaande des jongmans toestand plaats. Zonder zich in de eerste verwarring meer om zijne dochter te bekommeren, droeg hij Jozef de woning binnen en gelastte de verschrikte moeder Trijntje, om de wond aan 't achterheufd met azien en woater te wassen. Jenneke stond te kieken as of ze versteind was. Janboer sprak haar geen woord toe en liep, toen Jozef in 't bed op 't kelderkâmerke was geleid, zoo hard as ie kon, noar den dokter. Toen deze was aangekomen (Janboer had niet gewacht tot de arts gereed was, maar had spoedig den terugtogt aangenomen), vroeg deze natuurlijk, in de eerste plaats, na den patient te hebben onderzocht, naar de oorzaak van de wond. Janboer begon: 'Joa dokter!'... maar moeder Trijntje, die, in des boers afwezigheid, onder snikken en hikken van Jenneke de toedragt der zaak had vernomen, viel hem in de rede met een: 'Loat ik nou sprêken, Jan. - Hoe 't gekommen is, dat za'k oe zeggen, heur ie... dat za'k oe wel is zeggen...' Juist echter, toen moeder Trijntje's brein werkzaam was om een noodleugen te verzinnen, waarover wij haar niet al te hard zullen oordeelen, daar haar lang aarzelen getuigde hoe onhandig zij in 't liegen was, sloeg Jozef, - dank zij des geneesheers medegebrachte opwekkende middelen, - voor het eerst de oogen wederop, zag de omstanders pijnlijk aan, en moeder Trijntje, die deze omstandigheid aangreep om haar onbegonnen verhaal af te breken, riep: 'Zie hie lêft weer. Goddank!' Janboer, wien 't hart vreeselik had geklopt, begon ook weer ruumer te oajemhoalen en 'n gevuul van dankboarheid kwiem in 'm op. As ie is 'n moord had begoan, dacht hij, en een paar tranen glinsterden hem in de oogen.

'Maar door welk toeval heeft de jongeman deze wond bekomen?' vraagde de arts nogmaals. 't Was net, of Janboer 'n scheut deur zien

lief kreeg, toen hij alweer die vraag hoorde; en zich vermannende wilde hij opregt zijn vergriep verhalen, toen Jozef met eene zwakke stem zich liet hooren. - 'Mien -eigen-schuld,' zeide hij, "n zwoar- stuk - hout is mien op 't heufd gevallen.' Janboer, die, door de verschrikkelijke gedachte van manslag te hebben begaan, de oorzaak van zijne overijling schier vergeten had, hoorde de voor hem verontschuldigende woorden van Jozef met

ontroering. Moeder Trijntje klonken ze als engelentoonen in de ooren, en Jenneke... Jenneke, die weder strak voor zich uit had zitten staren, brak in een bitter schreien los. De geneesheer, die in de woning van den alom geachten Janboer haast geen misdadig opzet had durven denken, was door Jozefs woorden geheel gerust gesteld, en ging, na een verband te hebben gelegd, huiswaarts, om bloedzuigers te halen die aan het achterhoofd moesten gezet worden.

Dat er dien nacht niet veel van slapen kwam, was natuurlijk, en zelfs Jenneke, die op haar vaders woorden 'Goa noar bed, dern!' zich naar het zolderkamertje had begeven, was te zeer door verschillende aandoeningen verontrust om den slaap te kunnen vatten. De verdenking, waaronder zij lag; het misnoegen harer dierbare ouders bij het gevoel van schuld over hare, ja - onschuldige, doch tevens ongepaste zamenkomsten, de deerniswaardige toestand waarin zich haar beste Jozef bevond door den opgewekten toorn van haren vader, dien zij door haren pligt getrouw te blijven had kunnen voorkomen - dit alles te zamen deed Jenneke vele tranen storten, en nog had zij geen oog geloken, toen Trui de melkmeid haar om vijf uur kwam roepen.

Nog was de schriftuurlikke Berend zoo aan het denken, toen Jan boer, die moar niet wist, woar ie 't zuuken zou, de schuurdeur binnentrad. 'Zou ik?' dacht Berend, toen hij den boer zag naderen. 'Toe moar', sprak eene stem uit zijn hartengedichtsel, en Berend lei de vlêgel over den nek, zette de linker vuust in de zied' en zijn boer medelijdend aanziende, zeide hij: 'Nou boer, gleuf me, 'k heb veul met oe te doen, ge zind tot 'n oakelige beveinding gekommen, moar 't was mien pligt om 't oe te zeggen. Joa, 'k zei 't allang, den Jozef bedriegt den boer, moar niemand kos 't gleuven en 'n jong die j' as 'n keuje gefokt hebt 't is 'n ding, 't is 'n ding. Ie hebt 'n adder oan oe boezem gekoesterd, moar hie het oe liik in oe eigen vleis gebeten.' Janboer werd bleek - zijn ongelukkig kind! 'Moar', vervolgde Berend, 'de Heere kastijdt dengenigen den ie lief het. Joa boer zoo mo'j 'r moar over rêkenen, en of Jenneke nou al verkeerd gelêft het, d'r zou 'r toch nog wel een te veinden zin, die zou zeggen - om den Heere noa te sprêken - ik rêken oe de zonde niet toe, en die um de wereld geen achterdocht te geven, zou zeggen: Boer, ik zal oe en Jenneke wel weer in eere stellen - en boer, wat zou - ie - wel zeggen, as 'k Jenneke is tot vrouw wou nemen?'...

Janboer, die sedert het voorgevallene geheel van streek was, keek Berend aan als of deze een tijger was die op hem loerde. 't Was als of hem de woorden in de keel bleven steken, en toen hij eindelijk de stem terug kreeg zeide hij, terwijl hij zich omdraaide, ten einde zijn bespringer te ontgaan: 'Mins, mins, 't schêlt oe in 't heufd of ge zind slecht.'

Berend had een geheel ander antwoord verwacht en keek krek of ie de vlooi in 't zoad zag. 1)

1) De aardvlooi in het oliezaad oefent een zeer nadeeligen invloed op den oogst uit.

'Niet, niet', dacht hij, 'dan za'k 'm anders spreken,' en den boer volgende, beet hij hem met eene nijdige stem in het oor: 'Weet ie wel, Janboer, da'k oe ook in mien magt heb? Weet ie wel, da'k giesteren oavend alles heb gezien, en da'j, as ik 't wil, wel is op 't schavot kost kommen. "Wat, wat!" riep Janboer ontsteld, 'zeg, wat proat ie, mins?' 'Wat ik proat', hernam

Berend, 'da'j Jozef met 'n stok op theufd hebt gesloagen, en dat ie wel is krepieren kos, hê! zie ik gek of zu'j mien toesloan?'

'Pak in oe boel!' riep Janboer, schier buiten zich zelve. 'Vort, mins ik mag oe niet langer zien.'

't Was kort na het laatst vermelde gesprek, dat Janboer het kelderkamertje binnentrad, waar moeder Trijntje bij de bedstede gezeten was, waarin Jozef lag. Zijn vragende blik werd met een bedenkelijk hoofdschudden der vrouw beantwoord. Janboer zuchtte. - 'Woar is Jenneke?' vroeg hij eindelijk zeer zacht. Trijntje haalde de schouders op en fluisterde: 'Stil toch, hie slupt.' Janboer ging heel voorzigtig naar de bedstede (de klompen had hij voor de deur laten staan), keek door de reet der gordijnen naar den rustende en zag dat deze met geopende oogen voor zich uit staarde. Waarschijnlijk had de zachte tred van Janboer, Jozefs ooren getroffen; althans hij wendde zich naar de opene zijde der bedstede en zag den boer met zijne doffe oogen droevig aan. Janboer schrok, ja hij schrok, van dien blik. 'Dat hebt gij gedaan, gij zijt mijn moordenaar!', waren dat niet de woorden, die de lijder met zijne matte oogen tot hem sprak? O, God!' sprak eene stem in Janboers binnenste, terwijl hij de handen vouwde en de oogen naar boven sloeg: 'O, God! Vergêf' 't oan mien Jenneke, vergêf mien miene schuld,- en loat den Jozef weer kloek worden. Spoar mien, Heer! da'k op mien olden dag geen moordenaar zal wêzen. Vergêf mien da'k mien overeild heb, moar hie had mien kiend verzuukt. Spoar dit huus, Heere, 't zij zoo!' en in Janboers oogen welden groote tranen op, die langzaam over zijne bruine kaken vloeiden.

De lijder, die na de woorden van den vorigen avond niet weder gesproken had, scheen de tranen van den boer te hebben bespeurd, en het was zichtbaar, dat hij zijne krachten verzamelde om iets te zeggen. 'Hier kommen', zeide hij eindelijk: 'Jenneke ook', en weder sloot hij de oogen. Het kwam Janboer voor, dat 't al heel arg mit den jong gesteld was. Schielijk gaf hij Trijntje te verstaan, dat zij Jenne halen moest, en zoo spoedig mogelijk naar den dokter moest zenden om den patient te komen zien. Trijntje verwijderde zich snel, doch zonder gerucht, en eer vijf minuten waren verstreken, bevonden zich vader, moeder en dochter voor Jozefs legerstede.

Wij zullen de verschillende aandoeningen van de zich op het kelderkamertje bevindende personen niet in 't wijdloopige beschrijven, en den lezer niet vermoeden met de lezing van datgene, 't welk hij gereedelijk uit de verschillende toestanden besluiten kan. Bij Janboer en Jenneke waren vrees, medelijden en schuldbesef uit verschillende oorzaken de heerschende gevoelens. Moeder Trijntje was geheel medelijden, en toen ze daar zoo stond bij Jozefs bed; bij Jozef, die doar zoo ellendig neêr lag en toch altied zo'n goeije jong was gewêst, en die 'r as 'n eigen moeder altied had lief gehad, toen wier 't hoar te eng um 't harte en ze begon luidkeels te snikken. Jozef, door die droevige toonen gewekt, sloeg de oogen weder op, en de drie bedrukten voor het bed bespeurende, sprak hij langzaam en zacht, met merkbare krachtsinspanning: 'Gleuf mien, boer en vrouw, ik het oe vertrouwen nooit geschonden. Jenneke het nooit veur God misdoan. 'k Had hoar niet allinnig motten spreken, moar - zoo woar as 'k bij God hoop te lêven, zoo woar is ze nooit slecht gewêst.' Jozef hield even stil. - Jenneke snikte, vatte de handen van haren vader, en Janboer, die, bij Jozefs woorden, om zijn eenig kind ruimer ademde, maar tevens meer schuld gevoelde (want hij geloofde

Jozef), liet Jenneke begaan; en toen hij die kinderlijke handdruk voelde, had ie zien kiend weêr, zien beste Jenne, en hij riep, naar moeders oordeel veel te hard: 'Goddank!' - 'As 'n erme jong heij' mien', hernam Jozef, 'toen mien bleinde voder in oe schuur starf, in huus gehouwen en gevuud as eigen, 'k zie d'r dankbaar veur gewêst, moar 'k had motten begriepen, da'k te weinig had of niks, um oan Jenne te denken. Vergêf mien dan, boer en vrouw, wa'k heb misdaon en wa'k nou lei is mien verdiende straf.' - 'Och mien Jozef, mien kiend', huilde moeder Trijntje. "k Zal 't niet lang meer maoken', hervatte Jozef, 'dat gleuf 'k; maor 'k zal bij God veur oe bidden, en dan zal God oe ook verder wel zêgenen. Nou zie 'k rnuu - lêf - wel.' - 'God! hie starft', riepen Janboers vrouw en dochter als uit éénen mond, en juist wilde Janboer den arts te gemoet loopen om hem tot spoed aan te zetten, toen deze de deur binnen trad. -

'Wat is er gaande?' vroeg de geneesheer, toen hij de algemeene verslagenheid zag.

'Och, help mien Jozef as't niet te laot is', smeekte de goede Trijntje. De geneesheer trad dadelijk op den lijder toe, sloeg hem aandachtig gade, voelde zijne pols en verklaarde dat er volstrekt geene vrees bestond. 'De jongeman heeft rust noodig', zeide hij, 'hij is niet zonder koorts, maar gepaste middelen en rust zullen hem, met Gods hulp, wel spoedig weder geheel in orde brengen.' Nu onderzocht hij de wond, legde een nieuw verband en verliet Janboer en de vrouwen in eene geheel andere stemming, dan waarin hij hen bij zijne komst had aangetroffen.

Voor een oogenblik zullen wij Janboers woning verlaten, om den schriftuurliken Berend bij zijn vertrek een eindwegs te vergezellen. Den valschen beschuldigen, den bewerker van Janboers overijling, den schelm, die met de treurige omstandigheid, zoo brutaal als slecht, zijn voordeel had willen doen, en die, bij de natuurlijke verwerping van zijn schandelijk aanbod, den boer met eene geregtelijke aanklagt had durven bedreigen, den schijnbaar vromen Berend, kon Janboer niet langer onder zijn dak dulden, en met zijn bijengepakt boeltje in een zak over den schouder en het volle loon in den buidel trok Berend tegen de avond het dorp in. - 'Eerst is oanstêken', dacht Berend, en hij stapte de herberg het Zwaantje binnen.

Hij pruuftde, en dacht aan 't mislukte plan; - bij commendierde nog 'n slok en beet zich kwaadaardig op de lippen; bij den derden borrel, die naar binnen gleed, verkreeg Berends gelaat weder eene vreemde uitdrukking van hevigheid, en toen hij den vierden binnen had en den vijfden trillende aan de lippen bragt, dacht hij (als een dronken mensch denken kon) aan - zijne wraak.

Nog nooit hadden de boeren van 't dorp, Berend van Janboer zoo onbekwaam over den weg zien loopen. De jongens, uut de oavendschool, riepen hem na: 'lap, zuupert,' enz. enz., en Berend, wien alles soezelde en drêjde, belandde eindelijk waar hij wezen wade, namelijk: aan het woonhuus van den burgemeester. De schel ging over met een vreeslijk geweld, zoodat de burgervader, eenig onheil vermoedende, in persoon de deur ging openen.

Het onderhoud van Berend met den burgemeester verdient geene vermelding; want de edel achtbare heer vernam van den beschonkene niet veel meer dan onzamenhangende klanken, die hem alleen bewezen, dat de vent smoordronken was. -

'Als ge niet goedschiks vertrekt, zal ik oe met den veldwachter 't dorp laten uitzetten', riep de burgemeester, eindelijk het gebrabbel van den beschonkene moede: 'vort kerel', en de burgemeester gaf Berend een duuw in de ribben, waardoor deze vloekende, - ja! vloekende, op den grindweg voorttuimelde; smeede de deur weder dicht en kwam bij zijne vrouw terug met de geruststellende verzekering, 'dat 't maar 'n dronkende vent was geweest' en speelde 's avonds zijn komërsje alsof er niets gebeurd was. –

Tot onuitsprekelijke blijdschap van Janboer, Trijntje en Jenneke, werd de voorspelling van den kundigen arts ten volle bewaarheid. Den derden dag na de bekomene wond, kon Jozef het bed reeds weder verlaten. Wel was ie nog ligt en wonderlik in 't heufd, moar de pien was veul minder en de wond zou spoedig geheeld zijn, en toen hij, weinige dagen later, met Janboer achter bij de stokrozen op 't benkske zat, dacht hij aan de liefderijke hand Gods, die hem gespaard had, en er kwam hem een: Goddank! over zijne lippen. -'Amen', zeide Janboer, en Jozef wenkende, gingen zij te zamen naar de keuken, waar moeder Trijntje en Jenneke zaten te spinnen.

Janboer ging bij 't vuur zitten, stopte zien piepke, stak het oan, keek is in de schorsteen, kwam 'n paar maal: hm! hm! keek nog is in de schorsteen, smeede het hout van de ploot in 't vuurgat, h'mde nog ens, en zei toen, terwijl hij zijn gelaat in digte rookwolken hulde: 'Me dunkt vrouw, we mosten nou moar de kogel deur de kark smieten. Wat 'r gepessierd is, is gepessierd, en doar zal ik en Jozef en gij nie weer over sprêken; nou Jozef - hm! hm! ...' Janboers gelaat was door den tabaksdamp geheel onzichtbaar, 'nou Jozef, ai dan veur Jenneke den regten Jozef wilt zin, dan geluk d'r mee, we zullen oe as zeun beschouwen. Pas moar goed op, doar hei'j mien hand.'-

't Was Jenneke, die, na den noodlottigen avond, geen tien woorden met haren vader gewisseld had, en steeds afgetrokken was gebleven, in weerwil van hare blijdschap over Jozefs herstelling, alsof ze droomde. Jozef was zoo beduusd, dat ie de hem toegereikte hand in 't eerst geheel vergat. Moeder Trijntje keek alsof ze bij't bakken van de weg was gewêst, en 't einde van de confusie was, dat Jozef en Jenneke Janboer en de vrouw kusten dat het zoo klapte. Natuurlijk, lieve lezers en lezeressen, werd Jenneke later door Jozef schadeloos gesteld. 'Nou, nou, 't is al genogt', zeide Janboer eindelijk, toen er bij al die hartelijkheden ook al weer tranen in 't spel kwamen. 'Spoar mien zénuees es 'k oe bidden mag. 'k Het 'r nooit af geheurd of geweten, moar sints da 'k den domeneisjuffer van Zénuees heb heuren sprêken, gleuf ik vast, da 'k z'ook heb.'

Nu waren dan in Janboers woning de hekken schoon verhangen. Allen waren dankbaar, allen waren tevreden, en schoon Janboer somwijlen wel eens de oude schoen knelde en hij Jozef veur zien Jenneke toch wel wat heel min vond, zoo ontdeed hij zich toch spoedig van het knellende schoeisel. Dan dacht hij aan den geheelen zamenloop van omstandigheden; dan herdacht hij die liefderijke woorden van Jozef, toen zij allen voor zijn behoud vreesden, en dan besloot hij met de woorden: 'Joa 'n goeije is toch bêter as 'n rieke.' -

Drie maanden na de verloving was het brulleft in Janboers woning.

Jozef en Jenneke waren volkomen gelukkig.

Janboer en Trijntje ook volkomen? ja, vaders en moeders! volkomen, - maar - Jenneke goeng 't huus niet uut. Nee, al vond Jenneke 't ook niet zoo heel verkieslijk; dat was niet anders, de jongeluu trouwden bij de ouwers in.

En nu Berend? - Berend was, drie weken na zijn vertrek uit Janboers woning,- in de functie van koloniaal te spreken aan boord van de Eendragt, liggende te Harderwijk.

Janboer en Trijntje zagen hem nimmer terug en waren er niet rouwig om. -

Wat Jozef betreft, hij toonde wel veur Jenneke de regte Jozef te wezen, want hij bemint ziene Jenne as zien oogappel, en veur de kienders ('t half dozijntje is al vol) kan er geen beter vader zijn, en veur de oudjes - zie, doar zou ie wel veur willen starven.

Augustus 1853